

QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)

MAGISTRAT

DR. MICHAEL MALLIA LL.D.

Seduta ta' nhar it-Tnejn 24 ta' Gunju 2002

Numru 4

Avviz numru 556/00mm

**Engineering Services Limited u
b'digriet ta' l-14 ta' Frar, 2001,
zdiedu l-kliem E.L.V. qabel il-kliem
Engineering Services Limited**

Vs

Reuters Malta Limited

Il-Qorti,

Rat l-avviz ipprezentat mis-socjeta' attrici fit-2 ta' Meju, 2000, fejn talbet lil din il-Qorti li tikkundanna lis-socjeta' konvenuta illi thallas lis-socjeta' attrici s-somma ta' Lm755.10 bilanc lilhom dovut ghal xogholijiet maghmula, li jikkonsistu f'installazzjoni ta' apparat ta' telekomunikazzjoni u ta' sigurta li sar fi proprjeta' tas-socjeta' konvenuta u kif ukoll bhala prezz ta' l-istess apparat.

Bl-ispejjez u bl-imghax legali kontra l-konvenut li gie personalment ingunt ghas-subizzjoni.

Rat in-Nota ta' l-Eccezzjonijiet tal-kumpanija konvenuta fejn eccepiet:

Illi t-talbiet attrici ghandhom jigu michuda bl-ispejjez stante illi huma nfondati kemm fid-dritt u fil-fatt peress illi l-apparat li gie nstallat kien insufficjenti u ma kienx komplet;

Illi l-kumpanija attrici giet mitluba tigbor l-apparat taghha peress illi dan qatt ma hadem, izda dan m'ghamlitux;

Illi l-kumpanija konvenuta qeghda tecepixxi l-*exceptio non adimpliti contractus*;

Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Bl-ispejjez.

Semghet ix-xhieda bil-gurament;

Rat l-atti u id-dokumenti kollha tal-kawza;

Ikkunsidrat:

Illi fl-ahhar paragrafu ta' l-eccezzjonijiet taghha, s-socjeta' konvenuta qeda teccpixxi l-*exceptio non adimpliti contractus*. Din hija difiza illi hija accettabbli fil-kaz mhux biss meta jkun hemm 'inadempienza

assoluta', imma anki dik parzjali jew f'kaz ta' difett. Dana kkonfermatu s-sentenza moghtija mill-Qorti ta' l-Appell fl-ismijiet Carmelo sive Charles Mallia vs Ivan John Fonk tal-24 ta' Jannar, 1975, meta fost affarijiet ohra qalet, "Bhala regola, l-konvenut ghandu dritt jopponi ghat-talba ta' l-*exceptio rite adimpliti contractus* meta ma jkunx hemm inadempjment assolut u totali, imma jkun hemm adempjment parzjali jew difettuz. L-impreditur huwa tenut jese gwixxi l-kuntratt mhux kif jidhiru hu imma 'bene a regola d'arte e secondo i patti stabiliti'".

Il-kwistjonijiet illi qamu f'din il-kawza huma principalment jekk l-apparat illi ssuppliet is-socjeta' attrici kienx skond il-ftehim jew le, kienx difettuz u jekk dawn id-difetti kienux sostanzjali jew le (ara John Bonnici Pro Et Noe vs Anthony Sammut, Appell 22 ta' Gunju, 1994).

Irrizulta mill-provi illi fi Frar, 1999, Raymond Grech, illi kien *sub contractor* imqabbad mis-socjeta' konvenuta kien avvicina lis-socjeta' attrici sabiex din tissupplixxi sistema ta' PABX ghall-ufficini godda tas-socjeta' konvenuta. Fost ir-rekwiziti illi talbet, is-socjeta' konvenuta nsistiet ghal hames *telephones* tat tip *executive* u hames *telephones* tat-tip normali, oltre *features* bazici illi wiehed kien jistenna minn sistema ta' PABX.

Anthony Buttigieg ghan-nom tas-socjeta' attrici xehed illi dawn l-*ispecifications* gew milqugha u is-sistema kienet funzjonanti. Jikkonferma illi xahar wara illi x-xoghol gie nstallat kellu rikjesta sabiex jinvestiga xi hsara li s-sistema kienet zviluppat. Din il-hsara

giet identifikata fit-*transformer* li gie mibdul u s-sistema komplet tahdem regolarment.

Susseggwentement ghal habta ta' Mejju, 1999, saret laqgħa bejnu bejn ir-rapprezentanti tas-socjeta' konvenuta. Għal din il-laqgħa kien hemm prezenti wkoll is-*sub contractor* Raymond Grech. F'din il-laqgħa, Anthony Buttigieg jgħid illi gie mitlub jagħmel *up-grade* tas-sistema, haga li originarjament ma kienx rikjest.

Is-Sur Buttigieg jgħid illi ma kienx fi grad illi jagħmel dik l-*up-grade* qabel ma' jiehu l-pariri mingħand is-*suppliers* tiegħu. Peress illi kellu jsiefer biex jattendi għal xi fiera qal illi kien ser jagħmel xi verifiki meta jkun qieghed hemmhekk biex ikun jista' jwiegeb għat-talba tas-socjeta' konvenuta. Fil-frattemp is-socjeta' konvenuta kellha tibgħat l-*ispecifications* il-godda illi kienet tirrikjedi. Zgur pero' li dan l-*up-grade* kien jirrikjedi l-bdil ta' l-*eprom*, haga illi ma kienx possibbli li jsir b'dak l-apparat.

Ikkonferma li ma kienx f'pozizzjoni illi jissupplixxi t-*telephones* kollha illi kienu originarjament mitluba u għalhekk bhala mizura temporanja ssupplixxa biss tliet *telephones* sakemm jaslulu l-bqija tat-*telephone sets* mill-esteru.

Sussewgewntement fit-12 ta' April, 2000, huwa rcieva ittra mingħand is-socjeta' konvenuta fejn qaltlu biex is-sistema jirtirha peress illi qatt ma hadmet sodifacment u kienu ser jinstallaw sistema għida (Fol. 22).

Min-naha l-ohra, Donald Caligari ghan-nom tas-socjeta' konventa (Fol. 50) jghid illi huwa kien qabbad lis-socjeta' attrici sabiex tforni sistema ta' PABX. Din is-sistema kellha jkollha ghaxar *telephone sets*. Minn dawn l-ghaxra gew suppliti tlett *executive telephone sets* u hames *telephone sets* normali. Qal illi mill-bidu bdew bl-inkwiet peress illi din is-sistema ma kelliex *call pick-up* u l-anqas *call transfer* u ghalhekk ma kienx possibbli li tkun taf liema *telephone set* kien qiegħed funzjonanti peress illi kollha kemm huma kienu jdoqqu fl-istess hin.

Jikkonferma illi kienet saret laqgħa mar-rapprezentant tas-socjeta' attrici sabiex dawn il-mankanzi fis-sistema jigu ndirizza biex b'hekk l-ufficcju tas-socjeta' konvenuta jkun jista' jahdem kif support. Dawn in-nuqqasijiet pero' qatt ma gew irrangati sakemm fl-ahhar is-socjeta' konvenuta ma kelliex triq ohra hlief li tiddepozita l-apparat il-Qorti kif għamlet bic-cedola tal-31 ta' Jannar, 2002, u tikkontesta t-talba tas-socjeta' attrici għall-hlas.

Donald Caligari huwa konfortat fix-xhieda tiegħu minn Edward Portelli (Fol. 44) illi huwa l-*engineer* imqabbad mis-socjeta' konvenuta sabiex jissorvelja x-xogħol u l-installazzjoni tas-sistema. Edward Portelli jghid illi n-numru ta' *telephone sets* li gew ikkonsenjati kien inqas minn dak li gie mitlub u xi gimgha wara mar is-*supply unit*, li skond Anthony Buttigieg kien dovut għal xi *overload*. Dan is-*supply unit* affettwa d-*digital telephones* dawk magħrufa bhala *executive*, biex b'hekk l-ufficcju baqa' jiffunzjona biss fuq it-*telephones* normali, fejn allura ma kienx hemm bzonn dik is-sofistikazzjoni kollha tal-PABX.

Edward Portelli jikkontesta l-allegazzjoni ta' Anthony Buttigieg meta jghid li s-*supply* inharaq minhabba *overload*. Is-Sur Portelli jghid illi f'sistema ta' *telephones* ma hemmx *overload* x'jigi mgħobbi fuq l-istess sistema. It-*telephone* huwa dak li huwa, ma tista' tagħmel l-ebda zieda fuq l-apparat u għalhekk ma setax jifhem fejn kien dan l-*overload*.

Xhud importanti f'din il-kawza ma hemmx dubbju, illi huwa Raymond Grech (Fol. 31). Dan huwa s-*sub contractor* imqabbad mis-socjeta' konvenuta sabiex irawwem l-ufficcju tagħhom b'dak kollu necessarju sabiex jaqdi l-funzjoni tiegħu. Fost ir-reqwiziti kien hemm din is-sistema ta' PABX. Jikkonferma illi huwa kien inkariga lis-socjeta' attrici sabiex tforni din is-sistema.

Raymond Grech jghid illi kif giet installata mall-ewwel bdew *teething troubles*. Dawna tkaxkru sakemm fl-ahhar giet imsejja laqgħa sabiex jigu diskussi l-problemi. Jiftakar illi kien hemm disgwid f'din il-laqgħa dwar x'ezatt kellu jigi supplit. U jikkonferma illi kien gie mitlub xi tibdil jew *specifications* godda. It-talba kienet għall-*pick-up facility* jew *call transfers*. Jaf illi gew suppliti *telephone sets* anqas minn dak rikjest.

Huwa pprova jwassal lill-partijiet għall-ftehim u anki wasal biex irrinunzja għall-kummissjoni dovuta lilu. Il-partijiet baqgħu pero' ma waslux għall-ftehim, peress illi s-socjeta' konvenuta baqgħet tinsisti illi s-sistema ma kinitx qed taħdem kif suppost. Mentri s-socjeta' attrici ma kinitx f'pozizzjoni li tlahhaq mat-talbiet li kienet qed tagħmel is-socjeta' konvenuta.

Ikkunsidrat:

Jibda' biex jinghad illi huwa stabbilit fil-gurisprudenza taghna li kuntrattur li jaccetta kuntratt ghal xoghol ghandu jiggarrantixxi illi x-xoghol isir skond is-sengha u l-arti (ara Raymond Galea vs Raymond Gatt P. A. 25 ta' Marzu, 1994).

Quindi, s-socjeta' attrici kellha tiggarrantixxi illi l-apparat kellu jifunzjona skond ir-rekwiziti illi gew lilha mitluba. Hemm kontroversja bejn il-partijiet x'inhuma dawn ir-rekwiziti. Zgur illi gew rikjesti hames *executive telephones sets* u hames *telephone sets* normali. Minn dawn gew suppliti tlett *executive telephone sets* li wiehed minnhom kien bil-hsara. Xi ftit taz-zmien wara l-installazzjoni tas-sistema nharaq *transformer*.

Is-socjeta' konvenuta tghid illi hija kienet kontinwament tilmenta mas-socjeta' attrici dwar in-nuqqasijiet illi kienu qeghdin jizviluppaw fis-sistema, sakemm fl-ahhar b'sens ta' esasperazzjoni ddecidew li ma jkomplux aktar bis-sistema u jgibu wahda minn ditta ohra.

Veru li s-socjeta' konvenuta baqghet tuza s-sistema ghal sena shiha, pero' ma kinitx qed tigi uzata skond l-*ispecifications* li kienu originarjament miftehma. Is-sistema ta' PABX hija wahda sofistikata u maghmula ghal certa konvenjenza sabiex il-komunikazzjonijiet f'xoghol internazzjonali jkunu jistghu jsiru b'heffa u b'efficjenza.

Evidentement fis-sistema kif installata, din il-facilita' ma setghetx issir, tant hu hekk li s-socjeta' konvenuta ghamlet hafna zmien

tiddependi minn *telephone sets* normali ghal funzjonament ta' l-ufficcju.

Id-direttur tas-socjeta' attrici jipprova jiggustifika l-operat tieghu meta jghid illi gie mitlub ghal *specifications* godda li kien jinvolvi l-bdil tal-*eprom*, haga illi huwa qatt ma ghamel.

Il-Qorti tirrileva pero', illi anki fl-ewwel stadju ta' l-installazzjoni ta' l-apparat, qabel ma' saret tali rikjesta jekk verament saret ghax hemm anke kontroversja dwar dan, is-sistema ma kinitx qed tahdem tajjeb u il-Qorti ma tistax tifhem kif *transformer* jista' jinharq daqshekk malajr ftit wara illi gie nstallat is-servizz, meta saru l-ezamijiet teknici kollha u nstab illi ma kien hemm xejn hazin fil-*wiring* u fis-*supporting systems* l-ohra li kien hemm installat fl-ufficcju. Ghalhekk tibqa' biss il-probabbilita' illi tali hsara setghet kienet biss dovuta ghal sistema centrali ta' l-apparat.

Il-kontroversja li nqalghet bejn il-partijiet setghet kienet dovuta ghal-fatt illi x-xoghol sar tramite ntermedjarju peress illi l-kuntatti diretti bejn iz-zewg socjetajiet saru biss meta nqala' l-imkwiet ghal habta ta' Mejju, 1999, fejn saret laqgħa bl-intervent ta' Raymond Grech. Il-fatt biss illi dan ta' l-ahhar hass il-bzonn illi jsejjah din il-laqgħa turi illi *t-teething troubles* illi kienu qed jaffettwaw is-sistema kienu ferm aktar serji milli ddeskriva, peress illi dawn id-difetti ma setghux jigu ndirizzati b'semplici telefonata u kienet necessarja li ssir laqgħa sabiex il-partijiet jiddiskutu direttament bejnithom il-problemi li nqalghu. Filwaqt li din il-mossa kienet wahda korretta, l-Qorti pero' jidhrilha li missa saret ferm qabel, almenu ftit wara li gie nstallat l-apparat fejn immanifestaw ruhhom id-difetti l-ewwel darba.

Jibqa' l-fatt, li minkejja l-interventi kollha li saru, s-sistema qatt ma ffunzjonat a sodisfazzjon tal-klijent u cioe' tas-socjeta' konvenuta li min-naha taghha zammet il-pagament dovut lis-socjeta' attrici u kif gia nghad iddepozitat l-apparat taht l-awtorita' tal-Qorti.

F'sentenza moghtija fit-13 ta' Jannar, 1995, fil-kawza fl-ismijiet Lino Borg vs Anthony Buttigieg De Piro Et il-Prim Awla tal-Qorti Civili qalet li l-appaltatur m'hu intitolat ghall-ebda kumpens sakemm ma jottemprax ruhu mal-ftehim ta' l-appalt, jigifieri li jesegwixxi x-xoghol skond l-arti u s-sengha u skond il-ftehim. F'dik il-kawza l-Qorti affermat ukoll illi l-appaltatur ma kienx intitolat l-anqas ghal parti mill-prezz ghax ix-xoghol li ghamel u dan kemm ghar-raguni illi l-konvenuti ma kienux obligati jhallsu xejn qabel ma' jigi esegwit l-appalt skond il-ftehim kif ukoll ghaliex kien gie ppruvat li l-ebda parti mill-appalt ma sar skond l-arti u is-sengha.

Ma hemmx dubbju li l-Qorti f'din il-kawza qeda taghmel referenza ghall-Artikolu 1640 (3) li gie spjegat fid-dettal fil-kawza fl-ismijiet Mark Spiteri Noe vs David Conway Prim Awla, 6 ta' Marzu, 1998, fejn il-Qorti kienet affermat li klijent mhux obligat illi jhallas ghal xoghol difettuz.

F'din il-kawza rrizulta mill-provi illi ghad illi kien hemm xi partijiet minn dan l-appalt illi kienu qed jiffunzjonaw, pero' fl-assjem tieghu s-sistema kienet difettuza u fuq kollox ma kinitx qeda taqdi l-funzjoni illi ghaliha kienet intiza. Il-ftehim kien li s-socjeta' attrici kellha tipprovdi sistema ta' PABX skond l-*specifications* illi gew moghtija lilha.

Minkejja l-kontroversja ta' x'kienu dawn l-*specifications* is-sistema ma kinitx qed tiffunzjona fl-elementi bazici taghha u ghalhekk xi haga hazina kien hemm u ghal dan huwa responsabbli l-kuntrattur illi ma lahaqx il-grad ta' garanzija illi huwa tenut jaghti meta jaccetta x-xoghol.

Ghal dawn il-motivi:

Il-Qorti taqta' u tiddeciedi billi filwaqt illi tawtorizza lis-socjeta' attrici sabiex tirtira l-apparat li gie depozitat bic-cedola tal-31 ta' Jannar, 2002, tichad it-talba ta' l-istess socjeta' attrici bl-ispejjez kontra taghha.

Anthony Zammit
Deputat Registratur